כה: זה בורר פרק שלישי סנהדרין

אי נמי מפני דרכי שלום. תימה למ"ד מפרימי יונים מרא מ"כ מעיקרא נמי פסולים מפני דרכי שלום וי"ל דהא דאמרי' מפני דרכי שלום קאי אגיסנא דמקדמיה יונך ליון:

מעיקרא סבור דמי קיהיב. וא"ת וליפסול מדאוריתא דקא עבר אלאו דלא תחמוד

וי"ל דלא תחמוד משמע דלא יהיב דמי וכי יהיב דמי ליכא לאו דתחמוד כלל וא"ת והא אמרינן בפ"ק דבבא מציעא (דף ה:) לא תחמוד אלא דמי משמע להו משמע לאיגסי דווקא הוא דמשמע כך אבל הכי טוענים דלא תחמוד הוו אמרי כדיהיב דמי וי"ל דמשמע להו דקאמר ר"ל נמי דכן הוא האמת ועי"ל דהכא הכי קאמר שיאמרו רוצה אני אם כן לא עברי אלאו דלא תחמוד כיון דאזו בעל כרחייהו ולא היו מוקמין אם יפייסו פסלינהו:

מגדלי איתמר. פי' בהמה דקה אסור לגדל אפי' בארץ ישראל דילמא אתי לרעותן בשדות ובהמה גסה מותר לגדל בארץ ולא גזרו בה חכמים משום דצריך לחריסה ואין יכולין לעמוד בהאי גזירה וא"ת והא מתניתין היא במרובה (כ"ק דף עט: ושם) אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל משמע דווקא דקה אבל גסה מגדלין וי"ל דאי מהתם הוה אמינא ה"ה גסה ודקה דנקט לאמוטינן מידום דסיפא דאפי' דקה אינו אסור אלא בארץ ישראל דווקא אבל לא בסוריא דכיבוש יחיד לא הוי כיבוש קמ"ל:

סתם גבאי בשר. פ"ה והא דהוסיפו הגבאין והמוכסין בדאזו דשקלי יתירתא וקא אתי לאשמוטינן דאע"ג שהאזיר הגבאי והמוכס פסול לא דמי לשאר גזלנים שהאזירו דכסרים דהתם לא ידע לאמן בהדר ועוד כיון דעדיין הם עוסקין בגבאות ובמכס חשודים לחזור לקלקולם:

משלכו

קים לי בנפשאי דידענא טפי אבל תולה בדעת יונו אימא לא ואי תנא תולה בדעת יונו דאמר בנקשא תליא מילתא ואנא ידענא לנקושי טפי אבל תולה בדעת עצמו אימא לא צריכא מיתיבי [6]המשחק בקוביא אלו הן המשחקים בפיספסים [7]ולא בפיספסים בלבד אמרו אלא אפילו קליפי אגוזים וקליפי רימונים ואימתי חזרתן [8]משישברו את פיספסיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפילו [9]בחנם לא עברי מלוה בריבית אחד המלוה ואחד הלוה ואימתי חזרתן [10]משיקרעו את שטריהן ויחזרו בהן חזרה גמורה אפילו לנכרי לא מוחפי ומפריחי יונים אלו [11]שממרין את היונים [12]ולא יונים בלבד אמרו אלא אפילו בהמה חיה ועוף ואימתי חזרתן [13]משישברו את פגמיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפי' במדבר נמי לא עבדי סוחרי שביעית אלו שנושאין ונותנין בפירות שביעית ואימתי חזרתן [14]משתגיע שביעית אחרת ויבדלו וא"ר נחמיה לא חזרת דברים בלבד אמרו אלא חזרת ממון כיצד [15]אומר אני פלוני בר פלוני כינסתי מאתים זוז בפירות שביעית והרי הן נתונין במתנה לעניים קתני מיהת בהמה בשלמא למאן דאמר אי תקדמיה יונך ליון היינו דמשכחת לה בהמה אלא למ"ד ארא בהמה בת הכי היא אין בשור הבר וכמאן דאמר שור הבר מין בהמה הוא דתנן [16]שור [17]הבר מין בהמה הוא רבי יוסי אומר מין חיה תנא הוסיפו עליהן [18]הגזלנין [19]והחמסנין גזלן דאורייתא הוא לא נצרכא [20]אלא למציאת חרש שוטה וקטן מעיקרא סבור מציאת חרש שוטה וקטן לא שכיחא אי נמי מפני דרכי שלום בעלמא כיון דחזו דסוף סוף ממונא הוא דקא שקלי פסלינהו רבנן החמסנין מעיקרא סבור דמי קא יהיב אקראי בעלמא הוא כיון דחזו דקא חטפי גזרו בהו רבנן תנא עוד הוסיפו עליהן [21]הרועים [22]הגבאין [23]והמוכסין רועים מעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזו דקא מכווני ושדו לכתחילה גזרו בהו רבנן: הגבאין והמוכסין: מעיקרא סבור מאי דקרץ להו קא שקלי כיון דחזו דקא [24]שקלי יתירא פסלינהו אמר רבא [25]רועה שאמרו אחד רועה בהמה דקה [26]ואחד רועה בהמה גסה ומי אמר רבא הכי והאמר רבא רועה בהמה דקה בא"י פסולין בחוצה לארץ כשרין רועה בהמה גסה אפילו בא"י כשרין ההוא [27]במגדלים איתמר ה"ג מסתברא מדקתני [28]נאמנין עלי שלשה רועי בקר מאי לאו לעדות לא לדינא דיקא נמי דקתני שלשה רועי בקר ואי לעדות שלשה למה לי ואלא מאי לדינא מאי איריא שלשה רועי בקר [29]כל בי תלתא דלא גמרי דינא נמי הכי קאמר אפילו הני דלא שכיחי ביישוב א"ר יהודה [30]סתם [31]רועה פסול [32]סתם גבאי כשר [33]אבוה דר' זירא עבד גביותא תליסר שנין כי הוה אתי ריש נהרא למתא כי הוה חזי רבנן א"ל [34]לך עמי בא בחדריך כי הוה חזי אינשי דמתא אמר ריש נהרא אתא למתא והאידנא נכים אבא לפום ברא וברא לפום אבא ומיגנזו

נחוץ כאפר של ישוב אפי' בהמה גסה פסול שנכנסת בשדה של אחרים: ס"ג **מסתברא.** דרועה בהמה גסה פסול: **נאמנין עלי שלשה רועי בקר.** מכלל דאי לא קבלינהו עליה לא מהימני: **לא לדינא.** דלדינא מודינא דפסולין משום דלא גמירי דינא: **דלא שכיחי כישוב.** ולא לאו ולא שמעו עכקי דין כין אדם לחבירו אי קבלינהו עלויה לא מצי למיהדר: **סתם רועה.** דאכתי לא חזינן דעיילו בהמותיו בשדות אחרות: **סתם גבאי כשר.** עד דשמעינן ביה דשקיל יתירתא: **כי הוה חזי.** אבוה דר' זירא: **רבנן.** מיושבי העיר: **אמר לך עמי בא בחדריך.** דלא נחזינא[35] כך ריש נהרא שהוא שר העיר ורוצה שרבים יושבי העיר ושואל ממון הרבה לכל שנה והוא היה מיקל עליהם המס ומדחה את שר העיר לאמר שיושביה מועטין ואין ממי לגבות: **נכים אבא לפום ברא.** יאמרו את האב לפני הבן. כלומר יגבה מהן ממון: **מיגנזו.** מתחבאין: מוספין

קים לי בנפשאי. ולא היתה ספיקא בידו וטעות הוא וכי אתני אדעתא דהוא נמא אתני ולא גמר ואקני אבל תולה בדעת יונו ספיקא הוא בידו אי נמא ואפ"ה אתני אתני אדעתא דהוא מילתא. שיש לו דפין של עץ מנקשין[36] זו לזו והיונה שומעת קולן ומכרת שבעלה מזרזה וממהרת לעוף: ה"ג **אנא ידענא בנקשא טפי: נקשא.** הכאה זו על זו: **פיספסין.** שברי עצים והן מרלי"ש בלע"ז: **אפילו קליפי אגוזים.** שאין עשויין לכך ואקרמי בעלמא הוא: **דאפילו לנכרי.** שיתמכו שם ריצים מפיהם דתו ולא לא הדרי לקלקוליהו: **שממרים אם היונים.** מרגזים אותן זה על זה להלחם: **אפילו בהמה וחיה.** דלאו מילתא דבכיתא הוא: **פגמיהן.** אלו דפין שמזרזים בהן: **אפילו במדבר.** דלא שכיחי יונים דייסוב. ואמאי פירוש לגיסנא דאדא נקיט ליה ולא מגופא דבריתא היא. ולגיסנא דאי מקדמה יונך ליון אינא לפרושי (36) חזרה גמורה דהא אפילו בחנם נמי לא עבדו כדפרישית[37] גבי קוביא: **ויבדלו.** שלא יאמרו אתנו בפירותיהן ויפקרו נגוזיהן לעניים: **לא חזרת דברים.** לומר לא נוסיף עוד אלא חזרה הנכרת שיפזרו פירות שביעית שנגנוזיהן לעניים: **היינו דמשכחת לה בהמה.** דאפשר שמלמדה לרוץ כשתשמע קולו: **כי הכי היא.** שתביא בהמות הכר לביתה עמה והלא ירדפוה החיות: **שור הבר.** דומה לחיה ואם מגדלו בביתו הולך למדברות ומטעה החיות לבא אחריו ויש בהן גזל מפני דרכי שלום שתביא אותן מן הבינברין. והא דקרי ליה בהמה כמאן דאמר מין בהמה הוא ופלוגתייהו לענין המרת אלבו וכיסוי הדם: חמסן יהיב דמי אלא שאין לוקח הבעלים למכור: **דאוריי' הוא.** אל תאכל דשב עד[38]. ובמסכת ביצה (דף עט:) תנן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום אלא יתקוטט אביו או קרוביו: **סוף סוף ממונא שקלי.** ועברי אתקנתא דרבנן מחמת חיסוד ממון: **פסלינהו.** דמשדי למשקל אגרא ואתהודי שקלא: **כיון דחזו דחטפי.** ושקלי כלומר אפי' דמי קא יהבי אתי לידי גזלנות כלומר שהיה קשה לבעלים למכור וכעל כרחן חוטפין חוזקין המעות לפניהם: **גבאין.** ממונין שהעמידן המלך[39] לגבות מס ומנת המלך וכרגא ואלונגא מישראל חביריהם: **אקראי בעלמא.** מה שבהמה נכנסת לשדות של אחרים ורועה אקראי הוא ואין הרועה מתכוין לכך: **יתירא.** יותר מן הקצבה: **בארץ ישראל.** ממילי עפי מסוס ישוב ארץ ישראל: **מגדלין אימתר.** שמגדלין אותם בבהיסה ואפי' הכי בארץ ישראל פסולין מגדלי בהמה דקה דעבידא דמשמטא ורהטא לתוך השדות אבל גסה לא משמטא ואפשר לנוטרה אבל רועה שמרעו

מאתים זוז מפירות שביעית והרי הן במתנה לעניים. תנא הוסיפו בהן הגזלנין מציאת חרש וקטן אע"פ שהן מפני דרכי שלום כיון דסוף סוף ממונא שקלי מיניהו פסלינהו רבנן אבל גזלן גמור מדאורייתא הוא פסול. והחמסנין נמי אע"ג דיהבי דמי כיון דחזו רבנן דחטפי ושקלי מיניהו בעל כורחן פסלינהו רבנן. והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו פסלינהו רבנן הני מילי רועה בהמה דידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא חזקה אין אדם חושא ולא לו כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית והגבאין והמוכסין כיון דחזו להו דשקלי יתירא ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן. אמר גאון ז"ל הני מוכסין לאו משום דשקלי טפי ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן דאי הכי הייני שלום כיון דסוף סוף ממונא שקלי מיניהו פסלינהו רבנן אבל גזלן גמור מדאורייתא הוא פסול. והחמסנין נמי אע"ג דיהבי דמי כיון דחזו רבנן דחטפי ושקלי מיניהו בעל כורחן פסלינהו רבנן. והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו פסלינהו רבנן הני מילי רועה בהמה דידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא חזקה אין אדם חושא ולא לו כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית והגבאין והמוכסין כיון דחזו להו דשקלי יתירא ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן. אמר גאון ז"ל הני מוכסין לאו משום דשקלי טפי ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן דאי הכי הייני שלום כיון דסוף סוף ממונא שקלי מיניהו פסלינהו רבנן אבל גזלן גמור מדאורייתא הוא פסול. והחמסנין נמי אע"ג דיהבי דמי כיון דחזו רבנן דחטפי ושקלי מיניהו בעל כורחן פסלינהו רבנן. והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו פסלינהו רבנן הני מילי רועה בהמה דידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא חזקה אין אדם חושא ולא לו כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית והגבאין והמוכסין כיון דחזו להו דשקלי יתירא ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן דאי הכי הייני שלום כיון דסוף סוף ממונא שקלי מיניהו פסלינהו רבנן אבל גזלן גמור מדאורייתא הוא פסול. והחמסנין נמי אע"ג דיהבי דמי כיון דחזו רבנן דחטפי ושקלי מיניהו בעל כורחן פסלינהו רבנן. והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו פסלינהו רבנן הני מילי רועה בהמה דידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא חזקה אין אדם חושא ולא לו כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית והגבאין והמוכסין כיון דחזו להו דשקלי יתירא ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן דאי הכי הייני שלום כיון דסוף סוף ממונא שקלי מיניהו פסלינהו רבנן אבל גזלן גמור מדאורייתא הוא פסול. והחמסנין נמי אע"ג דיהבי דמי כיון דחזו רבנן דחטפי ושקלי מיניהו בעל כורחן פסלינהו רבנן. והרועים כיון דחזו להו דשקלי מן הזרעים שבשדות בני אדם ושדו קמי בהמתייהו פסלינהו רבנן הני מילי רועה בהמה דידהו אבל רועה בהמה דעלמא לא חזקה אין אדם חושא ולא לו כך מפורש בתחלת שנים אוחזין בטלית והגבאין והמוכסין כיון דחזו להו דשקלי יתירא ממאי דקריץ להו פסלינהו רבנן דאי הכי הייני

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ט מהל' עדות הל' ד סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף ומ:

כב ב מיי' שם פי"ב הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף ל:

כג ג מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף מט:

כד ד מיי' שם פי"ט הל' ד סמג שם טוש"ע שם סעיף נח:

כה ה מיי' שם פי"ב הלכה ז סמג שם טוש"ע שם סעיף לא:

כו ו ז מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף לב:

כז ח מיי' פ"ט מהל' מלכים ומלחמות הל' ח סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' פ סעיף ג:

כח ט י כ ל מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף יג:

כט מ נ ס מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג יד:

ל ע מיי' שם הלכה ד:

פ [טוש"ע ח"מ סי' נ סעיף לז]:

לא צ מיי' שם וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף יג:

לב ק מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:

תורה אור השלם

1. לֵךְ עִמִּי בֹא בַחֲדָרֶיךָ וְסְגֹר דַּלְתְּךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם: ישעיהו כו כ

רבינו חננאל

אודיף ברבית וחד אשהיד לדידי אוזפן ברבית פסליה רבא לבר ביתתוס. ואקשינן והא רבא הוא דאמר לווה ברבית פסול לעדות ואיך פסליה רבא לבר ביתתוס על פי עד אחד פסול רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד ושנינן הני מילי במשהדי עליה שהדי דלווה ברבית אבל בהודאתו הוא כי לוה ברבית לא חזהו שאמר רבא לטעמיה דאמר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם מסיח עצמו רשע וכבר פירשנוהו בפ"א. ההוא שבחא דנפיק טריפתא מתותיה ידיה פסליה רב נחמן ובבריה אזל רבי מזייה וטופריה סבר לאכשורה כלומר חזר בתשובה א"ל רבא דלמא איערומי מערים אין לו תקנה אלא עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזור אבדה או שיתציא טרפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו אי עביד כי האי גוונא מכשירין אותו: **וספריחי** יונים הכא תרגומו אי תקדמיה יונך ליתי פי' מחגין ביניהם כל מי שתקדים יונתו ליונת חבירו ישול מחבירו כך וכך ומפריחין אותן שניהן בבת אחת ומנקשין אחריהן והקודם נוטל בעליו מחבירו מה שהיה ביניהן ר' חמא בר הושעיא אמר ארא. פי' ארא קושרין חוט ארוך בעוף ומפריחין אותו בגג ומצפצפין ומתקבצין סביבותיו עופות של בני אדם מן שוכבין אחרים וכיון שמתקבצין פרשט רשת ונוטלן וזהו שבשא לו. והכא תרגימו אמר כי האי גוונא לאו גזלן הוא מפני דרכי שלום הוא ומאן דאמר אם הקדמיה יונך ליון היינו משחק בקוביא אין הבי נמי מיהו משחק בקוביא הוא תולה בדעת עצמו וסבר קים ליה בנפשאי דאנא ידענא לשחק בקוביא שפי מינה לסיכך לא גמר ומקני אבל תולה בדעת יונתו אימר גמר ומקני כו' ומותבינן על מאן דאמר ארא מהא דתניא מפריחי יונים אלו שממרין את היונים ולא יונים בלבד אמרו אלא בהמה חיה ועוף ומשישברו את פגמיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה אפילו בהמה בת ארא היא ושנינן אין בשור הבר כלומר כי הוא נועה במרבות וכשיגעה מתקבצין אצלו וכמאן דאמר

גליון הש"ס

גמ' ואחר דרעה בהמה נבחה. עי' רש"י ב"ב דף קכ"ח ע"א ד"ה שלשה ועי"ב. אחר"כ הלאו לי בס' כשם הכ"ל והוא"ל כתב לתרץ דמתני' קיים שהוסיפו עליהם והרועים כשרים אבל רועי גאן היו פסולים דהתמה בפ"ח קמ". ולענ"ד אינו דהא בפ"ח פסולים לאסור לגדל מקום יבוהו של ר"י והכרמים שם נקט דפסולים מקום גדולים ובזה נפה ותקה שין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דאפי' בהדר וכו' אינא לפרושי האי מזרה גמורה דאפי' בחנם כלל:

לעזי רש"י

מרלי"ש (מרלי"ש). אפיטנים מעין.

מוסף רש"י

סתם רועה. אפילו לא הועד עליו שנגז. פסול. לעדות דסתמיה גזלן הוא שמרעה בהמותיו בשדות של אחרים (ב"מ ה:).

רבינו חננאל (המשך)

שור הבר מין בהמה הוא דתנן שור הבר מין בהמה הוא ר' יוסי אומר מין חיה: תניא משחק בקוביא שאמרו אלו המשחקין בפספסין. ולא פספסין בלבד אמרו אלא קליפי אגוזים או קליפי רמונים ואימתי חזרתן משישברו שטרותיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה דאפילו לנכרים נמי לא מוחפי ברבית. מפריחי יונים אלו שממרין היונים ולא יונים בלבד אמרו אלא אפילו בהמה וחיה ועוף ואימתי חזרתן משישברו פגמיהן ויחזרו בהן חזרה גמורה. דאפילו במדבר לא עבדי סוחרי פגמיהן הכלים שצדין בהן. סוחרי שביעית אלו שנושאין ונותנין בפירות שביעית ואימתי חזרתן משתגיע שביעית אחרת ויבדלו בחזרת ממון ולא בחזרת דברים. כיצד אם אמר אני פלוני כינסתי

(ג) [תוספ' פ"ה ע"ב], (ד) מולין פ. כלאים פ"ח מ"ו, (ה) שקלי יתירי ומשווי אנגי בתמיהי פלי"ל. רש"ל, (ו) [נעיל מד.], (ז) כ"מ ה: [לקמן מז: ע"ב], (ח) [עי' מו"ק כ:], (ט) [ל"ל ומנקשן. רש"ן], (י) [כדפרש"י. רש"ש], (כ) [שמות כנ:], (ל) בפ"ח: מלא המאותם, (מ) [כ' דל"ל ליחזו], (נ) [שיך לעמ' הבא].

(מ) [תוספ' פ"ה ע"ב], (נ) כ"ל לנכרים, (ג) [עי' מלשון מורה כלומר מלמדין אותו לפרות להקדים ליונים אחרים. ערוך ערך מר ד], (ד) מולין פ. כלאים פ"ח מ"ו, (ה) שקלי יתירי ומשווי אנגי בתמיהי פלי"ל. רש"ל, (ו) [נעיל מד.], (ז) כ"מ ה: [לקמן מז: ע"ב], (ח) [עי' מו"ק כ:], (ט) [ל"ל ומנקשן. רש"ן], (י) [כדפרש"י. רש"ש], (כ) [שמות כנ:], (ל) בפ"ח: מלא המאותם, (מ) [כ' דל"ל ליחזו], (נ) [שיך לעמ' הבא].

(לו) עי' ערוך ערך אלו לו מ"ש כשם רב אלי נאון

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com